НАРОДНИ БРОЈ 39.

„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, уторком на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.

За Србију:
на четврт год. 8 дин., на по год. 16 дин.

Народни бројеви од петка, нарочито за шире народне кругове уређени, могу засебно да се претплате, а цена им је:
на 1 месец . . . . . 25 нов.
на четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 нов. сваки пут.
За „Приповедно“ плаћа се 20 нов. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ.“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 нов.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

БРОЈ 147. У НОВОМ САДУ У ПЕТАК 26. СЕПТЕМБРА 1897. ГОДИНА XXXII.

Позив на претплату.

Последња овогодишња четврт приближује се. С тога позивамо наше поштоване претплатнике да обнове претплату.

У прилог „Застави“ није потребно много речи трошити. Цео српски народ зна ко му је она. За добро народа је створена, за добро народа ради, а за њен живот народ се стара. С народом стоји и пада. Народна љубав одржала ју је у тешким временима искушења, а та драгоцена љубав даће јој и сад снаге и моћи, да на задаћи својој истрајно дела.

Она ће чинити све јачом и јачом снагом то, а крила ће јој појачати кад види, да јој народ све обилатијом љубављу признаје рад.

Сваког српског родољуба зове дужност према светој народној ствари, да овде и делом посведочи своје одушевљење за општу народну ствар

У Новоме Саду, 5. септембра 1897

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“.

Шта сад?

„Народну слогу“ сматрао је народ српски животном својом потребом и тражио ју као основу и јемца боље своје будућности. Под „слогом народном“ разумевао је народ вазда стапање (фузију) странака у једну једину, нову јаку странку, са једном организацијом, једном управом, једним органом, једним програмом и једним именом За таку се слогу народ загревао а таку је слогу замишљала, па вазда и предлагала и радикална странка.

Убеђени о потреби и користности таке народне слоге и сматрајући то народном жељом, радикална је странка дуго радила на тој истинској, правој, трајној, народној слови и поднела је 12. октобра 1895. либералној странци и конкретан предлог таке слоге. Под народном слогом разумевала је дакле радикална странка од увек, само стапање радикалне и либералне странке, у једну једину странку, са једним, напреднијим, одређеним, тачним, демократским програмом, једном организацијом, једном средиштном управом, једним званичним органом и једним именом.

Радикална странка брижно је избегавала, да падне ма само и сенка каква на коју од преговарајућих странака, да је побеђена и победитељка и за то је сасвим правилно предлагала, да се сазове један јавни општи народни збор, па он нека реши, како ће се звати та нова странка а како и званични орган те нове странке. Према томе је радикална странка изјавила, да је вољна — у интересу народне слоге — жртвовати и свој партијски орган — „Заставу.“

Постанак таке нове, једноставне странке, сматрала је радикална странка као једино разумно и правилно решење питања народне слоге и као једину трајну народну добит.

Либерална странка је на против од увек избегавала и саму сенку какве фузије (стапања) странака и тежила је вазда томе, да се под народном слогом, разумева само неки односај, приближавање, споразумевање странака.

Како у њиховом органу „Бранику“ тако и у писменом одговору либералне странке, па и при усменим преговорима, либерали су одлучно одбили фузију странака и предлагали нешто, што и сами крстише крпаријом. Они наиме изјавише: да за сада одлучно неће стапање странака, неће дакле једну организацију, један централни одбор, један заједнички званични орган; па према томе неће да припусти ни општем јавном народном збору, да он реши, да ли да буде један или више органа и како да се исти зову; а додадоше још и то, да никада и ни под којим условом неће напустити свој партијски орган — „Браник“.

Напротив што би се тицало имена странке, изјавише се вољни примити назив „народносне странке“; те пошто поред својих засебних политичких програма, обе странке имају још и један заједнички — будимпештански — програм, вољни су, рекоше, покушати, да се с нама споразумеју и у једном заједничком аутономном програму. Када то сретно спроведемо, тада да дамо нашем поступку и тиме вид неке сталности, што би свака странка изабрала свој делегацијони народни одбор, па оба та, као нека целина, заједнички да руководе општим народним стварма.

Против стапања странака навели су до душе само један једини, али јаки разлог. Рекли су наиме, да због искуства последњих десет година, немају оне праве, апсолутне вере у могућност правог стапања и у трајност тог страначког стапања, јер да се искуства последњих десет година не могу збрисати ни заборавити.

Према томе дакле они апсолутно неће да напусте ни свој орган „Браник“, ни да распусте своју либералну странку, већ хоће, да либерална и радикална странка и даље засебно постоје, али да се покушају организирати на једном и истом програму, те да се сматрају, као једна целина.

Нећемо опширније да критикујемо то становиште, јер не води циљи. У том питању, то је њихово убеђење и ми с тиме морамо рачунати. Обе странке остаће дакле и даље одељене, а мисао народне слоге потпуно је пропала.

*

У овако важном предмету, радо би избегли сваку оштрију реч, шта више и сваку критику; но поред најбоље воље, то нам није по све могуће. Морамо констатовати, да нам је поступак либерала посве загонетан. По општим политичким правилима, разне политичке странке имају само онда право на опстанак, када имају разне програме, разне политичке циљеве. Ако се људи истих начела цепају на разне странке, онда таке странке нису странке начелне већ властничке котерије.

Либерална странка хоће с нама исти програм, а неће једну странку; у томе је загонетка. Имати један исти програм а нехтети се ипак спојити, то може да значи само једно: то значи не имати вере у својим новим партијским једномишљеницима. Не хтети се спајати тобоже „за сада“, већ захтевати сто неких проба, значи у стотину прилика, нехтети то — никада. Нехтети мешати партијске главаре, бити противан мешању страначких централних одбора, а тражити од обичних чланова обе странке, да се они у стотину прилика сложе, то значи тражити оно, што је апсолутно немогуће.

Но што је заиста чудновато, то се и догодило. Тражило се, да се на стотину места у стотину прилика опроба слога код обичних партијских војника, па тек онда да се говори о фузији странака.

Главари либерални веле озбиљно и рекоше двапут: Има ствари, које се не могу заборавити, ни побрисати.

Лепо! Слушао сам негда поучну једну причу у своме детињству, причу о детињем гробу и змијином кусом репу.

Ако нам прошлост смета — нашто се заваравати у садашњости и будућности?!

Чули смо и другу крупну реч: „Ви нас нећете да слушате а ми вас не можемо да слушамо.“

Но говора не беше о слушању; говор беше о братском споразумевању, о примању онога што је боље и паметније. Разлози нам импонирају — ауторитети не! У братству и другарству вазда стојимо на биљези — слушамо само непобитне разлоге, али за путунцијске и амалинске услуге — нећемо да знамо

Права дакле слога — стапање странака — та је сада јоште немогућа. Кад је садашњост за то још преслаба оставимо је — будућности.

После свега тога намеће се сваком Србину нехотице питање: Па шта ћемо сад? Како да удесимо општу народну ствар у блиској будућности?

Нема никакве сумње, да интерес Српства од сваког Србина безусловно тражи, да се у друштвеном, просветном и економском животу створи што већа сношљивост и без обзира на страначки положај одржавају што бољи и што пријатељскији односаји.

Не треба Србин нигда да заборави, да крв није вода и да је Србин Србину вазда најближи!

Па и у политичком животу нужна је што већа сношљивост. Но у политичком животу мора ипак бити борбе, јер борба је напредак, борба је живот. Зла се дела морају нападати, зли се људи морају жигосати, зло се мора требити. Но и у борби не заборавимо, да нам је противник — Србин и не будимо злотвори! Сетимо се вазда оне свете речи Исусове: „Ко се осећа без греха, нека први баци камен на ову несретницу!“

И у борби будимо дакле праведни, да на развалинама Српства — не ликују негда потомци Арпада, Звонимира и Израјиља!!!

М—је.

Огледало автономне свести

у „Бранику“ данас и лâне.

За цело се и сад многи сећате, како је прошле године бачки епископ дошао у сукоб са епархијским члановима Др. Илијом Вучетићем, Др. Лазом Станојевићем и са конзисторијалним фишкалом Др. Политом. И биће врло занимљиво, да чујете и сазнате, какво је гледиште онда заузео поштовани „Браник“, као орган српске народне слободоумне странке, бранећи права и делокруг епархијске скупштине против самовласти.

Др. И. В. написао је тада у 141. броју „Браника“ важан чланак: „Епископ и епархијске власти“. Судио је „хладно и беспристрасно“, „без икаква обзира на личности“, „сасвим објективно“ — sine ira et studio, како сâм рече. А проговорио је о том питању опширније зато, што је — каже — ово врло крупна ствар. Није ту питање о овој или оној личности, јер кад би то било, они — каже — не би о томе ни једне речи потрошили. Него: ово засеца у битност и суштину данашњих установа наше народно-црквене автономије, које су у опасности. И за то је дужност сваког искреног пријатеља тих установа, „да подигне свој глас у обрану тих мучних тековина народних.“

Најпре узе реч о „Уређењу епархија“, као о данашњем закону, који важи од 1871. године.

И од речи до речи овако разложе:

„По тој уредби сва власт у епархији подељена је на три гране, на црквено-духовну, на црквено-административну и на школску управу, те су за све те три гране управе постављени нарочити органи, наиме: епархијска конзисторија, административни одбор и школски одбор. Негда неограничена власт епископа у управи црквеној, прешла је уредбом овом са свим на постављена три органа епархијске управе, и епископ је само председник те управе, а никако нема више права самостално располагати о онии предметима, који спадају у делокруг тих новоустановљених власти.“

И онда даље ево шта је још изречно нагласио и јавно исповедио:

„По тој уредби о уређењу епархија чланове сва три одсека епархијске управе бира епархијска скупштина сасвим самостално без икаква утицаја самог епископа, и ови су за свој рад одговорни једино епархијској скупштини, која их је и изабрала (чланак XVIII.) а посредно преко ове народно-црквеном сабору (чланак XL.) Ван тога чланови епархијских власти нису ни за што никоме одговорни, најмање пак може епископ од њих тражити каква рачуна о њихову раду.“

„Исто тако стоји ствар и са фискалом конзисторије. По чл. XXXIV. епархијске уредбе конзисторијалног фискала бира епархијска скупштина, те је он уједно и административном и школском одбору правни саветник Кад дакле фискала бира епархијска скупштина, онда је у недостатку другог законског наређења природна и логична последица тога та, да га само епархијска скупштина и нико други, од те дужности разрешити може И то је сасвим и умесно тако.

А шта мало даље вели? Како ли је стручњак Др. И. В. протумачио у „Бранику“ на основу епархијског уређења од 1871. — сам положај чланова конзисторије? Ево дословце и о томе:

„Пређе су дакле епископ и конзисторија сутицали при избору чланова конзисторије, па је са свим природно, да су они могли и решавати о одстрањењу истих; сад пак, кад они у том немају никаква утецаја, него кад их друго неко више тело, епархијска скупштина поставља, са свим је логична последица, да их само ова може и отклонити, да дакле пређашња одредба у погледу њиховог одстрањења не може више имати важности.“

Шта излази доследно из свега тога?

Излази несумњиво, по сопственом признању самога „Браника“, да у епархији главно старешинство заступа епархијска скупштина. Јер она избором поставља чланове у сва три одбора: она им дели мандате као потчињеним органима; она контролише рад њихов; она их намешта а може их и разрешити од дужности; она је дакле власна и мандат им одузети, јер су непосредно само њој, скупштини одговорни.

Тако је и у томе смислу искрено и отворено писано у „Бранику“ лане, кад им се чинило, да је потребно одважно устати против епископске самовласти, а за своје људе пробитачно потражити мало заклона и заветрине иза много ширег грудобрана — епархијске скупштине.

А данас? — Данас би хтели, да им је њихова погрешна пракса при изборним обновама епархијских органа старија од закона. Али, ако је истина, да „под насиљем право никад не застарева“ онда и то стоји, да рђава примена закона у погледу мандата код епархијских органа не може и не сме бити старија од врховног права нове епархијске скупштине, да као извршилац закона — у саставу и управи епархијској бољи, правилнији ред заведе, те да не само један школски одбор, него сва три одбора нова изабере.

У нашој автономији збиља влада представнички систем, влада једно основно начело, да се сви органи, сва тела, од општине до сабора идући — од времена до времена — изборима периодично обнављају. По уставном поретку у самоуправи нам, код појединих органа влада до душе непрекидност, јер они перманентно постоје. Али, и ако се чува известан континујитет у читавом организму — лица у њима, чланови им се временом

мењају и морају се новим изборима обнављати. И до год буде у нас ове српске народно-црквене автономије, на темељу представничког система и са таким изборним поретком, дотле и то најглавније начело мора важити за све, допадало се коме или не. Ту мандати заступнички увек правно извиру из самога народа и морају се периодично преносити с једног лица на друго или и на оно исто лице, само ако ужива вољу и поверење већине. Само је овако гледиште правилно, и само се оно потпуно слаже са словом и смислом наших автономних закона. А кад то јавно говоримо, онда баш нама није стало до личности, него је ту само начело и ствар у питању.

Како о томе епархијски власници мисле — чућемо и видићемо. Међу тим „Браник“ сте већ чули, како данас друкчије гуди. По њему су сада „по здравом разуму“ — избори епархијских власти вечити, стални до века, и власници би онде могли седети до год им је воља. Па ко да их ту не запита: А камо им „автономне свести?“ И, кад ти људи говоре истину? — Хтели су се заклонити за углед и дично име Милетића, али им је «Застава“ у 142. броју о. г. на чисто доказала, да је др. Милетић и онда, у епархијској скупштини од 1874. г. стојао на истом гледишту, које и ми радикали заузимамо.

А како вам се чини, није ли и главом др. И. В. — ето у лањском „Бранику“ — нешто налик у томе духу причао?!

Јасно је осведочено, да је др. Светозар Милетић, као творац уредбе о епархијама, најбоље познавао смер и смисао те уредбе. То му је и „Браник“, без околишења, отворено већ признао. А он је у првоме реду, још 1874. год., протумачио ту уредбу, тако, да се и епархијски органи баш као и скупштина, редовно периодично бирањем сасвим обнављају. Сви знамо, да је и наш сабор, као најпозванији аутентичан тумач закона — још у Уредби школској од 1872. год. (§. 130.) у том истом смислу за епархијски школски одбор прецизан закон већ донео. Па кад је епархијска управа већ подељена на три гране, шта се као чини вашем здравом разуму: зар има смисла, да се — по закону — само једна грана (школски одбор) избором свију чланова потпуно обнавља, а друге две гране (конзисторија и административни одбор) зар да остану и даље „доста обамрли удови нашег народно-црквеног автономног тела“ — у које је доста само мало уштрцати „нова живота“? Не, не. Та то би била највећа бесмислица и најгрђа аномалија! Нашто и зашто остављати на живоме телу наше автономије у коме циркулација непрестано ради, некакве рудиментарне удове, који ће — без правилне обнове — морати само наружити и унаказити то красно тело? Заиста без смисла! За то нова будућа скупштина и треба да покаже, да стоји на висини свога задатка, те да се — што казао „Браник“ — „чистим срцем и прекаљеним родољубљем“ — неда ни чим помести у својим правима; јер исправити погрешке још није доцкан. На тој скупштини је, да од речи постане — дело.

Најпосле, само још нешто да споменем Сећам се, да сам још у младости читао и нашао негде забележено овај уломак — — „Да грдно ли изгледају људи, кад стану живети само о једном делу и једној помисли: како да се одрже у власти!... Они су оличење свега што је неверно и превртљиво.“

Али нашто сав тај разговор, кад код нас, хвала богу, нема ове друштвене несреће?! Уставна је земља у којој живимо, а још „уставност“ влада и у нашој автономији — самозаконији. Избори су слободни, скупштина независна; а и закони, као највиша воља, стоје над свима. Правда је једнака за све, сунце слободе греје нас подједнако У нас и нема више прохтева за вечитом влашћу, нема властољубља. Па нашто онда и говорити код нас о властољупцима?

Ах, од урока мили наши, од урока. Тек да можемо рећи: споменуло се, не повратило се!

Оно, и код нас је било некад силеција и властољубаца; али то је било некад давно, врло давно. Чак тамо, у прошлим вековима, морало се владикама законом стати на пут, да не бију своје потчињене свештенике и да их не казне на пр. путом, роботом, ни другом радњом. (Види у декларатории од 1779. г. §. 51.) Али то је било па прошло. Данас и нема више таких. Нема ни властољубља Анђелићког, ни његовог горостасног потомства; претргло се, несталога.

А наши епархијаши, шта мислите о њима? Мислите, ваљда маре они за власт. Јок, бога ми! Примили се људи тешких положаја само зато, што виде, да нема други ко. Оно, истина, нашло би се можда и других; али други не би баш тако умели створити слободу споља и ред унутри, не би се умели онако мајсторски титрати са одузимањем „црквене свести.“

А, видите, неки од њих и то знају. Примили се људи, да чистим „срцем и прекаљеним родољубљем“ одраде и откулуче за коју годину, па зар су они криви, ако би их тај „кулук“ до смрти пратио! А да рекнете, да они баш жуде за влашћу, и да би се латили и ружна средства да се у њој одрже — то никад и никако!

Ето, видићете. Сретан је наш народ; красан је ово свет; властољубаца ми немамо. А ово се о њима споменуло тек од урока — од урока мили наши!...

Један редов из радикалног кола.

Нови Сад, 25. септембра.

Да ли народ не разуму — ил се само боре? Почетком ове недеље били су у Бачкој избори за епархијску скупштину. Том су приликом настрадали мало либерали а победили радикали. Ко губи, има право да се једи, ал' нема права да изврће истину и да се чуди јасном послу.

Срезови старобечејски и старопаланачки давно су већ радикалски. При преговорима о избору, тврдили су либерали, да су то срезови **либерални** и рекламирали их за себе. Тада су тако затегли жице, да преговори умал' те не попуцаше. Радикали су попустили и уступили те срезове либералима, за љубав мира и слоге; зато су онда и изабрани једногласно Малешевић и Гостовић.

Народ се тада надао слози а веровао и либералима, зато их је и бирао.

Но немојмо да се варамо! Народ је тада држао либерале за праве бранитеље аутономије. Но испоставило се, да они теже за превлашћу над свима и да само грамзе свуда за влашћу и одржавају по што по то на власти. Доказ томе пружен је народу, приликом претресења о попуњењу или обнови епархијских одсека.

Они исти либерали, који су викали на доживотне установе, на природно председништво и били за чисту аутономију, хтели су по што по то да се одрже на епархијској власти и гавили су аутономне установе. Народ је у њима видео тада само штребере за влашћу и — одговорио им изборима. Као што видите сасвим чист и прост посао! Нехасни ту сад извртати истину и тврдити, као да бојаги и либерали нису радили за изборе, него су „преварени“ од радикала. Радили су и либерали и радикали. Радикалима је народ веровао — либералима није, и чист посао.

Претња ваша са неким „делима“ т. р. осветама смешна је и излишна. Три се године водили преговори о слози и за то време изабран је — у знак приближивања ваљда? — Др. Гаврила у позоришном друштву да потпише записник, а у Матицу опет једини Др. Гаврила. Нисте ви ни до сад бирали радикале, па нећете ни од сад; и до сад је само тешком муком продирао онај ђак, за кога се знало да је радикал. Но то нас не буни.

Но не градите од муве медведа. Од свих радикалних посланика, једини је поп Драгољуб Живковић тврдио оно о Малешевићу, што ви трпате у чизму свима радикалима. Не претеривајте, јер знате ону немачку — alzuscharf, macht schartig!

Каква би ви капитала правили тек од тога, да је случајно примљено у клубу име и назив ваше странке као име клуба и странака заједничких? И како би тек галамили, да је за подпредседника сабору изабран случајно — Др. Илија Вучетић?

*

Избори за епархијску скупштину. Избори су свршени и стоје као чврст доказ народне воље и народног мишљења Тражити у овим изборима још по негде свога ослонца како то либерали раде, безразложан је посао. Јер ако се избор у жабаљском протопрезвитерату, сматра од стране либерала као прилог који говори у њихову корист, то је заваравање самог себе; записник изборни у Жабљу са својом клаузулом рекао је много. Исто тако је и други ослонац либерала, избор у сомборском протопресвитерату, доказ који не говори ништа у прилог њиховом становишту, јер тамо нису узети у обзир баш они људи, који су од стране либерала истицани и нуђени у том срезу. Трећи ослонац либерала у погледу избора којег је обавило свештенство новосадског протопресвитерата, сасвим је један доказ, који баш туче а не да заступа њихово становиште, јер и ако у новосадском протопрезвитерату има свештеника либерала (иначе је слаб врло либерализам у том срезу), ни један од тих извесних либерала није изабран, ма да су они имали своју самосталну листу, а они који су изабрани ма и да нису сви радикали стоје скоро сви на томе становишту као и велики део њихове браће која су их бирала. Каква је корист дакле доказивати нешто што се неможе доказати? Једино може бити та, што либерали морају нешто да кажу, јер тек немогу ћутке прећи преко ове своје недаће и доказа који их бију.

А да ли ће утисак од држања народних странака на сабору ако га и даље буде, остати онакав исти као и до сад, то нема везе са изборима за епарх. скупштину, него ће и опет зависити, хоће ли се странке на том послу држати онако како треба. Ако се међутим и осим „жена мироносица“ и други нађу који ће и делати по убеђењу мироносичком, треба да се сете да им народ прати рад, па ће их то, ако не чврсто челично убеђење одржати на месту, на ком треба „постојати и издржати“.

Затвор доктора Митровића.

Задар, 30. септембра,

Поштовани господине уредниче! Допустите ми, да у Вашем цијењеном листу дадем одушке својијем осјећајима. Писати опширније о овом догађају у нашијем листовима било би веома погибелно. И у изнашању голијех чињеница, које су основане на истини, наше би власти могле да нађу — злочинство велеиздаје.

Да почнем и да свршим!

Прошле сриједе на вечер примјетило се по иначе доста мирном Задру неко необично чудновато комешање. Свијет се ужурбао, сви нешто потајно говоре, а покаткад се чује глас: Митровић „Српски Глас“, велеиздаја и стотину другијех, сличнијех гласова. Народ је јатомице јурио кући, у којој станује и у којој има своје уредништво Др. Митровић, уредник „Српског Гласа“. Кућу опколили жандари, са прозора соба Митровићевијех види се сјетлост и чују се разни гласови. Послије скоро по сата излазе из стана др. Митровић, судац истражитељ, државни одветник један писар, један послужитељ и два жандара са натакнутим бајонетима. Та два жандара бијаху у стану Митровића, да им Митровић не би побјегао.

Цијела та поворка са радозналом гомилом свијета упути се пут државнијех тамница, чија се врата отворише, а затворише се за уредником Митровићем.

Можете и сами замислити како је сав овај догађај неугодно дјеловао на задарско грађанство. Знало се, да је „Српски Глас“ у два пут засебице био заплијењен, али нико ни из далека није мислио, да ће ради које од тијех заплијења морати да иде у тамницу др. Митровић. Нико то ни из далека није мислио, јер то није обичај. Премда имамо на папиру и у параграфима слободу штампе, наше се новине непрестано плијене, али на томе и остаје...

Било је касно доба ноћи, кад се је разилазио узрујани свијет. Нико није ништа стално знао. Дуго и много се нагађало, али нико није могао ништа да погоди.

Тек сутрадан у четвртак, почело се нешто потање причати о догађају. Др. Митровић је недавно у свој лист пренео неке тачке из разговора Симићевог, Ђајиног и Новаковићевог са једним дописником париског „Фигара.“ Све је то било заплијењено у „Српском Гласу“ и ван Задра нико није читао. То и такво штампање државно је одвјетништво квалификовало злочинством велеиздаје и тражило је субјективан поступак.

Наше судбене власти квалификују злочинством велеиздаје, кад један српски лист преноси из туђег листа, што министар-предсједник Симић говори о реформама у Турској; што радикални првак Ђаја жели уједињење двију српскијех династија; што жели да краљ Александар узме за своју у животу другарицу кћер кнеза Николе; што се нада, да ће се Српство ујединити; што Новаковић говори о погрјешкама Грчке; што каже да је Скопље српско, а не ни грчко ни бугарско; што се нада, да ће Црна Гора бити више, него ли савезник Србије; што и он жели уједињење двију српскијех династија, а и уједињење Србије и Црне Горе; што каже да је Аустрија отела Србима Босну и Херцеговину и што саветује млађе политичке генерације да не раде за другога, него за себе. Ево, ово је код нас у Далмацији највеће политичко злочинство: велеиздаја!! Ово је био у главноме садржај говора Симићевог, Ђајиног и Новаковићевог, који је др. Митровић пренио у свој лист. Ради овијех мисли и овијех тачака др Митровић је отјеран у тамницу под најтежом оптужбом.

Митровић је одма, исте вечери кад је затворен, уложио жалбу против истраге и затвора. Жалбу је ријешио покрајински суд у Задру и потврдио је већ у четвртак и истрагу против Митровића и његов затвор. Митровићу није друго остало, него да покуша срећу и код најстаријег суда у том питању Обратио се призивном суду. У опширном и основаном спису, кривичнијем законом у руци, доказао је ништавност и незаконитост поступка против њега.

Призивни суд, чим је данас, у суботу, примио тај спис, држао је ванредну сједницу. Послије једног сата вијећања, послао је наредбу суду истражитељу, да одмах пусти из затвора дра Митровића. Др Митровић је заиста и пуштен на слободу данас у 3 сата после подне.

Ово Вам овако на брзу руку јављам. Кад дознам потанкости, писаћу Вам опширније. Међу тим и ово је жалосни доказ јадног стања, у којем се налази наш народ на овом лијепом Приморју.

Србин.

Политички преглед.

Угарска.

Министар председник Банфи и министар финанција Лукач отишли су у понедељак у Беч да већају са аустријским министарством у ствари предлога о провизоријуму поравнања, који би трајао у оваком стању које постоји једну годину у свима питањима поравнања, како у царинским и трговачким заједничким стварима, тако и у квоти и аустро-угарској банци. Предлози су ти већ израђени и држи се да се у њима неће предузимати никакве промене, те ће по свој прилици данас у четвртак донесени бити о томе законски предлози и у угарском и аустријском сабору, и ако не би било сметње од стране опозиција ствар би била ускоро довршена. Међутим прилике у Аустрији не изгледају по ту ствар врло добро, јер је влада у погледу стварања већине наишла на тешкоће, пошто је један део Младочеха јако незадовољан са новим порезним законом, којег ће аустријски министар финанција изнети. С тога неће ни примање провизоријума ићи лако и глатко. Опозицијони листови угарски су за то да се сачека шта ће аустријски сабор у томе решити.

— У седници угарског сабора од прошле среде изнесен је био нацрт предлога о шиљању т. зв. пфлитхекземплара. (Од сваке штампане књиге, новина или другог чега има се послати један примерак месној власти а један народном музеју у Будимпешту). Гроф Е. Зичи изнео је предлог још 1893. год. да се закон о томе од 1894. године измене, но како на томе није ништа до сад учињено, спремио је нацрт закона о томе, да се шиљање тих примерака тачно извршује, како би се за потоње доба сачувао сваки рад који је штампом угледао света. Предлог је после кратког расправљања примљен. Пошто је још било говора о неким мање важним стварима седница је закључена. У истој седници поднео је министар домобранства Фејервари законски предлог о броју регрута за 1898. У истој седници је поднео Банфи извештај о конферисању свом са министарством у Бечу. Прочитан је у трећем читању закон и пфлихтекземплариима, поднесене су још неке интерпелације мање вредности и седница је закључена.

Аустрија.

У уторак после подне одржана је у Бечу заједничка министарска конференција у којој је већано о предлозима за провизоријум поравнања и о делегацијама. Министарска седница због провизоријума под председништвом владаревим одржаће се у недељу. За делегације држи се да ће се почетком новембра састати у Бечу. Аустријски сабор је избор чланова у делегације већ обавио, а у угарском сабору обавиће се крајем идуће седнице. Владини кругови држе да ће радња делегација

тећи мирним током и да немачка опозиција неће стварати тешкоће због провизоријума.

— У аустријском државном сабору расправљало се о невољном стању са неродице и поплаве. Заст. Шајхер говорио је да се са зајмом од 50 милијуна не може све учинити, али би то био бар почетак. Говорио је затим да се на место аустро-угарске банке оснује државна банка. Позива се на писање минхенског „Фатерланда“, да висока цена храни није скочила само са поплаве него и са шпекулације трговаца са храном и брашном, који хоће да употребе несрећу од поплаве у своју корист, и да су и овде умешани чивутски прсти, јер се из Немачке преселила читава чорда Чивута у Беч и Будимпешту, од како је у Немачкој изашла забрана терминске радње са храном. Заст. барон Дипаули изнео је хитан предлог да се из целог сабора изабере одбор од 36 особа који ће имати задаћу да у смислу тога да се наредба о језику повуче, донесе основна одређења за уређење питања о језику и да то сабору поднесе. О овом одбор да за шест недеља поднесе сабору извештај. Ово је начинило велику узрујаност не толико због саме измене, колико због самог назива у предлогу да се у корист повлачења наредбе у језику, донесу друга одређења. Међутим о самом овом предлогу споразумни су Младочеси и заступници из јужних словенских покрајина. Заст. др. Ебенхох поднео је поново свој школски предлог са малим изменама. Доцнији гласови из Беча јављају, да је предлог Дипаулијев о укидању наредбе о језику, створио расцеп међу странкама на десници. Сви покушаји да се то изравна остају безуспешни. Држи се чак; да ће наступити сасвим разлаз између католичке народне странке и осталих странака на десници.

— „Нар. Листи“ јављају да ће делегацијама председавати гроф Тун бивши намесник краљевине Ческе.

Маћедонија и Стара Србија.

Из Солуна пишу „Ускоку“: Дозвола за отварање српске школе у Јениџе Вардару издата данас. Сутра ће се издати и за Дојран. Сем она два места решено је да се издаду дозволе још за три села.

Из Крушева пишу: „У пркос свима тврђењима како у овим крајевима нема Срба, до сад у нашу ново отворену школу уписати 160 које ученика, које ученица. Бугари толиког броја немају ни у једној својој школи на овима странама. Како се за уиис једнако ученици јављају, кров који дан биће их и преко 200.“

Бугарска.

Из Софије се опровргава вест, да је Турска протестовала против радње на утврђењу у Филипопољу. Лист „Балканска Агенција“ пише да је то „Стандард“ пронео, да би изнео стање узевши као неновољно.

Грчка.

Народни збор одаслао је у критском питању молбу адмиралима, у којој је изјавио, да су Крићани готови да приме аутономију са условима које Европа поставља, ако се одазову турске трупе и постави европски гувернер. У седници коморе од уторника председник новог министарства Зајмис изјавио, је да ће бити задаћа кабинета да реши народно питање и испразни Тесалију. Да би влада била то у стању, потребно јој је времена, стога моли комору да посао одгоди. Дељанис је изјавио, да ће његова странка то потпомагати.

Ко говори истину.

У пређашњем броју исправили смо неке тврдње »Браникове« и учинили неке примедбе на њихов програм. Једино нисмо одговорили на четврту тачку програма, која говори о изборима за сабор. Избори су још сувише у свежој памети, а да би о том делу програма, морали коју прозборити.

Не можемо допустити, да се изврће истина и удара шамар најновијим фактима. Пред изборе за сабор прекинути су преговори. За време сабора, ми смо радикали у клубу, доста пута покушавали, да то питање крају приведемо; ви сте либерали бегали од тога, у свакој прилици. У клубу сте изјавили: да су преговори одгођени, тако и сада пишете; ал на заједничкој конференцији у Новоме Саду јасно сте и одлучно рекли: да су за вас либерале преговори **завршени**, но ако баш ми хоћемо, можемо их изнова отпочети. Опростите оштар израз, ал он је једино оправдан, ово је проста обмана. Пре избора и у клубу изјављујете: »преговори су прекинути и одложени«; после избора изјављујете, преговори су завршени. И опет нисте ви ти, који су прекинули преговоре!! Да богме, по вашим назорима, ми радикали требали смо се осећати много »почаствовани« од вас тиме, што нам дозвољавате, да можемо изнова отпочети!!

Но у томе сте се доста преварили. Радикали као што видите неће да трче за вама и да траже мрвице са вашег стола, као убоги Лазар са трпезе оног богаташа.

Када су радикални изасланици реферисали резултат договора, централна је управа једногласно решила, да прихваћа то ваше либерално становиште, да су преговори завршени и закључила да отпочне самосталну акцију.

Не јадикујте дакле! И износите ствар онако како јесте!

У броју од недеље испричали смо историју нашег програма, а та је јасна за сваког.

Не мислите то, да ћемо се ми с вама мотати око сваке ситнице. Не! Расправићемо ми само крупнице које су од значаја.

1.) »Заједнички програм« има само тако смисла, ако се хоће једна странка. То смо ми хтели, ви то нисте хтели и нећете никад. Шта имамо дакле да чекамо?

2.) Ви говорите вазда пред народом да нема разлике међу либералима и радикалима у програмима и у јавном раду. Но пред Банфијем изјављује Илија Вучетић, да су радикали екстремна странка, да они иду даље у свом програму и да се либерална странка разликује у програму од радикалне странке. Коме сте правду казали? Народу или Банфију?

3.) Стојимо у политици на истом програму, на будимпештанском од 1895. Па и ту има разлике!

Румуни, Словаци и ми добијамо процесе и затварају нас — а ви сте мудро ћутали о сваком важнијем питању, зато смо ми код жупана и владе опасан елеменат а ви солидан елеменат!

Тако благо писати умели би и ми; — ал би онда морали обесити о клин — будимпештански програм!

4.) »Велики сте поборници слоге на делима а не само на речима«!

Пред изборе за политички сабор угарски, пред избор еза црквену новосадску општину, пред изборе за нар. црквени сабор, пред изборе за епархијске скупштине — увек сте нас звали на споразум и слогу. У свима таким приликама требала је радикална странка да вам помогне да дођете на згодне позиције, са који ће те нам после окренути леђа.

После избора било је дакако друкчије. »Где си Марко љута јуначино«? било је пре избора. — »Ид' отале незнана делијо«! било је после избора.

Мило ће нам бити ако програм радикалне странке опширно и потанко прокритикујете, јер то може бити само од опште користи. Само би једно уљудно молили: Када будете претресали тај »јединствени програм и по форми и по садржини« будите објективни, оставите јед и срџбу код куће, те sine ira et studio критишите његова начела и практичне тражбине!

За сваки одлучан и напреднији програм рекли су вазда сви полутани: »да је неизведив, прерђан и претеран; да не води рачуна о »реалним« приликама и факторима; једном речи, да је идеалан и неостварљив!

На то одговарамо тим скептичарима ево ово!

Програм се не гради од данас — за сутра! У програмима странака морају бити јасно изражена начела те странке и конзеквентно спроведена.

У историји народног развитка — политичног и културног — нема тога случаја, да су начела једне напредне странке одједаред победила и одједном спроведена; шта више ни у самим »револуцијама«, није се могао одмах спровести програм странке победилачке. Програми напреднијих странака **постепено** су продирали у народ, задобијали, побеђивали и постали — законима, то је закон »еволуције«, закон постепеног природног развитка.

Ако господа либерали хоће посве реални програм, онда нека се придруже Ники Максимовићу и Касапиновићу! Нека прихвате предлог аутономаша и програм кикиндски! Тај је одмах остварљив, тај је скроз реалан, тај води рачуна о данашњим приликама и факторима, тај ужива наклоност и јерархије и владе и тај се даје одмах остварити!!!

Радикали су уверени, да је њихов програм користан по народ и цркву и да је изведив. Неће се он извести ни данас ни сутра. Када ће се извести? — то је питање борбе и питање будућности; али он мора победити и он ће и победити!

Када је у народу српском развио барјак народни и отпочео политичку и автономну борбу др. Светозар Милетић придружила му се одмах само — омладина. И за кратко време стојао уз њега скоро читав народ.

Када је Милетић почео проповедати своја начела, гракнуо је сав »озбиљан«, »паметан« и »солидан« свет« (?) »та то је неизведиво, то је идеално, тај не рачуна са приликама, то је **фантаста** и само луда ватрена омладина може ићи за њим.«

За кратко време, истрајном борбом и поштеним енергичним радом, задобио је ипак за то Милетић читав народ за себе — а пророци се осрамотише.

После Христа — не вреде више пророци.

Радикални програм наш није програм за допадање, но програм за рад!

А вика полутана и страшиваца неће нас омести у одлучном раду нашем за бољу будућност српскога народа.

Ненад.

Књижевност и уметност.

— Изишао је из штампе 9. бр. „Винограда“ са овим садржајем: Нови виногради, II. од Радивоја Ж. виноградара. Каламлење (по Гошеу) (наставак.) Воће за продају. Виноградарев календар за септембар. Питања и одговори. 25. 26. 27. 28. и 29. Читаоцима, Књижевност.

Препоручујемо нашем народу овај добро уређени лист који ће много користити сваком ко се ма и у мањем бави неговањем лозе и воћа.

*

Уредништву је стигло на приказ:

Српске народне приповетке и загонетке, скупио их и на свијет издао Вук Ст. Караџић (државно издање) Београд. Штампарија Краљевине Србије. 1897. Цијена 2 динара.

Вести из места и са стране.

Пренос Вукових костију. 26. овог месеца, у петак, кренуће се из Београда у Беч нарочита депутација, која ће допратити прах Вукових костију који ће се 30. о. м. у 11 час. пре подне сахранити код Саборне цркве у Београду. У ту депутацију ушла су ова лица: Од стране Академије Наука Стојан Новаковић и Пера Ђорђевић; од стране Велике Школе Ђока Станојевић, професор; од стране општине београдске Бранимир Рајић, члан суда и од стране приређивачког одбора Др. Ђока С. Ђорђевић професор.

Одликован. Краљ Александар одликовао је краљ. саветника и градског начелника у Новоме Саду Стевана Поповића-Пецију, таковским орденом III. степена.

Ђаци социјалисте. Будимпештански листови јављају, да се на тамошњем универзитету нагло умножио број ђака социјалиста. Лане их је било 18, а сад их има преко 100. У понедељак одржали су збор на ком је решено да покрену свој социјалистички лист. У уторак су раздавали црвене цедуље међу своје остале ђачке другове те их позивали да се придруже социјализму.

Безверје у Угарској. У год. 1896 било је у Угарској 3990 особа без вере; у самој Пешти има их 58 који не исповедају никоју веру. Највише иступају из вере Калвини; на обе протестанске цркве спада 2295 особа, на православну цркву 717, на католичку 923; Чивута има 28. Жена без вероисповести има свега 2181, а људи 1809.

Изложба Верешчагинових слика у Дражђанима. Ових дана затвара се у Дражђанима велелепна изложба слика гласовитог руског реалистичког сликара Верешчагина, која задивљује уметничке кругове. Нарочито се циклус слика, који представља боравак Наполеона у Русији изванредно допао.

Куга у Индији. По најновијим гласовима из Бомбаја куга се непрекидно шири заражујући један крај за другим толиком брзином, да је досад окужена и Пуна и дванаестина других окружја и предграђа. Енглески лекар Бари, који је имао да прегледа Пуну, изнео је у извештају страховиту слику тога краја. Сама Пуна подигнута је на самом слоју ђубрета и нечисти, који је таман покривен плочама.

Новачење у Русији. У овој години регрутује Русија 282.900 момака. „Сибир“ јавља да од овог броја долази на сибирске покрајине оволико: на акмолинску 300, јенисејску 884, забајкалску 819, иркутску 905, тоболску 3011, томску 3839, семипалатинску 116, семиреченску 154 и јакутску 32.

Кратке вести. Идуће године навршиће се 50 година службе генералу Обручеву, познатоме начелнику руског генералштаба. — Један Јапанац у Петрограду донео је, како јављају „П. Вјед.“, сва дела грофа Лава Толстоја у преводу на јапанском језику. Књиге ће бити послане грофу у Јасну Пољану. — Најстарији човек у Босни и Херцеговини, који данас живи броји 112 година. Здрав је потпуно и све своје послове најуредније обавља. — Ј. Модерни добио је концесију за израду електричне железнице у Трсту, где је досад није било. — У Америци има сада 983.558 војничких пензионираца. Америка издаје на пензије својих пензионираца више, него Немачка на сву своју војску. — Цар Менелик хоће у Цариграду и Јерусалиму да установи по једну православну абисинску архиепископију. Тако је решио са православном црквеном управом своје државе.

Трговина.

НОВИ САД, 25. септембра. Пшеница прве квалитете 11 ф. 70—80 н. Пшеница средња 11 ф. 40—50 н. Пшеница лакша роба 10 ф. 50—80 н. Наполица 10 ф. 20—50 н. Јечам 5 ф. ——— нов. Зоб 5 ф. 40—50 н. Кукуруз у зрну 4 ф 60—80 н. Кукуруз у клипу — ф. — н. Маст 62 ф Сланина сува 64 ф. дебела паљена 64 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки 48—50 нов.
„ средњи . . 46—47 нов.
„ лаки . . . 42—45 нов.
Све од 1 килограма.
Теоци . 30—32 нов. по клгр.
Јагањци ——— фор. по пару.
Овци . 8—16 фор. по пару.

*

Стање воде под Новим Садом.

24. септембра било је . . . . 3.58 мет.
25. септембра било је . . . . 3·41 мет

*

Брашно, 1. септембра по рим. Фино брашно: Нумера 0 — 20 ф. — н.; — 1. — 19 ф. 60 н. 2. — 19 ф. 20.; 3. — 18 ф. 80 н.; брашно за лебац: Нумера 4 — 18 ф. 40 н.; 5. — 17 ф. 80 н. — 6. 17 ф. 20 н.; — 7. 16 ф — н. брашно несејано: I. — 14 ф. — н.; II. — 13 ф. 60 н. мекиње: 4 ф. — н.; грис прве и друге врсте, 20 ф. 40 н.; треће врсте: 20 ф. — н. Све од 100 килограма. Цене су парног млина Валтазара Фајта у Новом Саду.

*

БЕЧ, 5. октобра. п. рим. (Оригинални извештај са марвеног вашара на св. Марксу од фирме Т. Бајић и Ђ. Остојић.) На данашњем вашару било је пријављено 9165 к., дошло је 4750 ком. млађе врсте, 4184 комада угојених мађ. соја —. Свега 8935 комада дотерано.

Трговина је била трома.

Продало се:

Прима роба 51—— н. изнимно 52 н.
Средња „ 48—49 н.
Сремска „ 48—49 н.
Назимад „ 40—47 н.

Ово су цене од килограма живо мерено, изузимајући потрошарину.

Цена је сланини 58 —— ф.
„ „ масти 55 —— ф. Све од 100 кгр.

Вашар рогате марве.

На јучерашњем вашару рогате марве беше дотерано свега 4685 комада, од којих беше 3135 угојених и 1550 ком. мршавих.

Трговина је била трома.

Немачке прима — — — 41—— нов.
Мађарске „ — — — 38—39 „
Средње — — — — — 33—34 „
Слабије — — — — — 26—30 „
Бикови немачки прима — 30—32 „
Бикови немачки слабији — 22—24 „
од 100 килограма живо мерено, изузимајући потрошарину.

*

БЕЧ, 4. октобра п. рим. 1897. (Извештај воловоског вашара М. Јосифовића, комисијона радња у Бечу Ст. Маркс.)

Пријављено је било свега 4685 ком. т. ј. 3128 мађарског, 661 галичког и 896 немачког соја.

Трговина беше живља.

Продавало се за 100 килограма живе тежине: мађарски од ф. 31 36, прима до фр. 38.50 галички од фор. 31—37, прима до 39·—, немачки од 33—38, прима ф., 41.—

Слабије врсте, бикови и краве од ф. 20—32.

*

БЕЧ, 5. октобра по рим. (Извештај са свињског вашара од М. Јосифовића, комисијона радња у Бечу, Ст. Маркс.)

Пријављено је било свега 9165 ком. а смештено за продају 4750 назимади и 4185 тешких свиња мађарског соја.

Услед боље тражње опет се цене нешто повисиле.

Продавало се:

Прима роба од 50—52 новчића
Средња „ „ 48—49 „
Лака „ „ 44—47 „
Назимад „ „ 34—43 „
на килограм живе тежине без потрошарине.

Најновије вести.

Краљ Александар требао се већ вратити у Београд али се задржао у Паризу. Држи се да је с тога остао да прегледа творницу близу Париза, којој је наручено да изради нове пушке за Србију. Повратак му је одгођен на неизвесно време.

Стање у Маћедонији. Из Прилипа јављају, да су Бугараши опасно ранили управитеља српске школе и његову тринајестогодишњу кћер смртно. Бугараши раде свим силама против Срба, а бугарски екзархат потплаћује разбојнике да Србе тамане по Маћедонији. Овакови миг из Софије долази Бугараши и говоре и пишу, како би што пре створили револуцију у Маћедонији. У тој намери растурују по Маћедонији листове таког садржаја и брошуре које су писали Бугари Писаров, Дринколов и Атанас Шопов.

Царевинско веће у Аустрнји. Између осталих предлога у седници од среде поднео је заступ. Иро предлог против терминске трговине с храном.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Позив на претплату.

Од 1. октобра тек. год. покрећем у друштву са једномишљеницима месечни лист, што ће се звати:

„ЗЕМЉОРАДНИЧКИ ПРИЈАТЕЉ.“

Наш је земљорадник толико напуштен, да је овакав лист најпреча потреба.

„Земљоradнички Пријатељ“ ставља себи у аманет:

да упозорава на све оно, што шкоди земљоraднику, а упућује га оном, што би могло да му користи;

да упозори на странпутице, по којима данас лута земљорадник, а покаже му пут, којим би могао изаћи на чистину.

У „Земљорадничком Пријатељу“ наћи ће наш земљорадник: праведна прекора и искрена савета, једном речју — пријатеља.

Но поврх свега: „Земљоraднички Пријатељ“ хоће да упозна наш свет са „Земљораднич-ком Задругом“, са начелима њеним и врлинама њеним, јер једино још у тим задругама може наћи наш земљорадник заклона и помоћи.

Напослетку ће „Земљоraднички Пријатељ“ да позива све пријатеље народа на дужност њихову, те да помогну земљораднику у његовој великој и тешкој задаћи.

„Земљоraднички Пријатељ“ учиниће у овом послу све, што му буде у снази.

Лист ће излазити под мојим уредништвом месечно, на два табака, а стаје годишње 2 ф., полугодишње 1 ф., на три месеца 50 нов.

Претплата и поручбине шиљу се на администрацију „Земљорадничког Пријатеља“ у Нови Сад.

У Новом Саду, 10. септембра 1897.

Јаша Томић.

СРПСКА КЊИЖАРА И ШТАМПАРИЈА

БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА

У НОВОМ САДУ.

Изишла је из штампе и може се добити књига:

У СЛАВУ И СПОМЕН ПРЕНОСА ЗЕМНИХ ОСТАТАКА ИЗ БЕЧА У КРАЉЕВСТВО СРБИЈУ У БЕОГРАД, ГОДИНЕ 1897. БЕСАМРТНОГ ОЦА НОВИЈЕ КЊИЖЕВНОСТИ СРПСКЕ СЛАВНОГ СКУПЉАЧА СРПСКИХ НАРОДНИХ УМОТВОРИНА ВУКА СТ. КАРАЦИЋА

НАЈЛЕПШЕ

СРПСКЕ НАРОДНЕ ПЕСМЕ

ИЗ ЗБИРКЕ

ВУКА СТ. КАРАЦИЋА.

Садржај књизи овој:

1. Косовка дјевојка. — 2. Смрт мајке Југовића. — 3. Маргита дјевојка и Рајко војевода. — 4. Хасанагиница. — 5. Предраг и Ненад. — 6. Дијоба Јакшића. — 7. Бог ником дужан не остаје. — 8. Женидба цара Душана. — 9. Женидба краља Вукашина. — 10. Марко Краљевић и Муса Кесеџија. — 11. Марко Краљевић и Мина од Костура. — 12. Бановић Страхиња. — 13. Невјера љубе Грујичине. — 14. Смрт војводе Каице. — 15. Женидба Стојана Јанковића. — 16. Четири ускока. — 17. Женидба од Задра Тодора. — 18. Иво Сенковић и ага од Рибника. — 19. Мали Радоица. — 20. Куна Хасан-ага и Драгић војвода. — 21. Стари Вујадин. — 22. Старина Новак и дели-Радивоје.

Књига износи 10 штампаних табака или 170 страна великег формата.

Цена је само 30 нов.

Књигу ову препоручише најлепше наши најугледнији листови са ове и оне стране Саве и Дунава, и то нека је довољан доказ, да је књига вредна, да се што више у народ наш унесе.

Иста књига је **и латиницом** штампана за онај део српскога народа који латиницу чита, а цена је овој књизи 40 новчића.

Ко нам новац бар за три комада унапред пошаље, добиће књигу о нашем трошку — иначе ко једну наручи, нека пошаље још 5 нов. за поштарину.

У Новом Саду, септембра 1897.

С поштовањем

469 2— **Браћа М. Поповићи.**

Довршује се и за који дан излази из штампе

„ОРАО“.

ВЕЛИКИ СРПСКИ ИЛУСТРОВАНИ КАЛЕНДАР ЗА ГОДИНУ 1898.

УРЕЂУЈЕ ГА УЗ САРАДЊУ СРПСКИХ КЊИЖЕВНИКА

ПАЈА МАРКОВИЋ-АДАМОВ.

Овај највећи, најстарији, најлепши и најбољи па по томе и најјефтинији српски илустровани календар доноси и у своме 24-ом лету за год. 1898. одабрану, једру поучно-забавну садржину а у лепоме облику, удешену са **40** илустрација, израђених уметнички у првим заводима. — Међу овима су ликови: ВОЈВОДА СТЕФАН ШУПЉИКАЦ и ПАТРИЈАРХ ЈОСИФ РАЈАЧИЋ. — Вакредно лепе премије „ОРЛА“ за год. 1898.

„ОРАО“ за год. 1898. доноси уз богато календарски део, кога је уредио познати вештак у томе послу проф. Андрија Матић, ову поучно-забавну садржину: I. Народни добротвори: 1. Барон Милош Бајић од С. В. П. 2. Јефта М. Павловић од М. 3. Кузман и Емилија Мунчић од С. В. П. II. Поуке из пчеларства: Златно зрневље за пчеларе од Јована Живановића. III. Успомене из историје: Година 1848. од Јована Ђорђевића. IV. Народно здравље: Чистоћа и здравље од Др. Лазе Ненадовића. V. Воћарске поуке: Избор воћака сађеница од С. В. П. VI. Забава: Отац од Драгутина Ј. Илијћа. VII. Ратарске поуке: Правилно неговање и одгајање живога плота од Л. Ф. М. VIII. Виноградарске поуке: Како да се бранимо од пероноспоре. Превод с мађарског од Е. Ф. IX. Забава: У ноћи из Горње Крајине од Милана Будисављевића. X. Вртарске поуке: Како да негујемо и очувамо јабуку од А. С. А. XI. Привредне поуке: Дуд од М. Ђ. Б. XII. Корисни савети: Мати светује сина од Мајка Јевросиме. XIII. Домаћичке поуке: О гњецавом лебу од Д. П. Коњевића. XIV. Вртарске поуке: Патлиџан од М. XV. Вртарске поуке: Олеандер.

„ОРАО“ за 1898. доноси ове **илустрације: I. ликови:** 1. Стефан **Шупљикац**, војвода српски, насловна слика. 2. Јосиф **Рајачић**, патријарх српски, насловна слика. 3. Барон Милош **Бајић**, народни добротвор. 4. Јефта М. **Павловић**, нар добротвор. 5. Кузман **Мунчић**, народни добротвор. 6. Емилија **Мунчић**, нар. добротворка. 7. Принц Јосиф **Батемберг**, зет кнеза Николе црногорског. 8. Кнегиња Ана **Петровића Батембергова**. 9. **Никанор**, епископ темишварски. 10. Јован **Мишковић**, српски генерал. 11. Андра **Николић**, српски министар просвете. 12. Др. Михаило **Вујић**, српски министар финансија. 13. Милорад **Медаковић**, књижевник. 14. Милош **Зец**, новинар. 15. Манојло **Призренац**, књижевник. 16. Жарко **Савић**, оперски певач. 17. Јован **Вучковић**, ректор богослов. карл. 18. Светислав **Вуловић**, књижевник. 19. Васа **Вујић**, управитељ гимн. карловачке. 20. Јован **Грчић**, књижевник. 21. Ахил **Дука**, техврички саветник. 22. Јоца **Савић**, интендант минхенског позоришта. 23. Драгомир **Врзак**, песник. II. **Слике сувремене и из наших крајева:** 24. Мајска скупштина од год. 1848. 25. Освећење споменика краљице Марије **Теревије** у Пожуну. 26. Дочек краља **Александра** у Софији. 27. Споменик погинулих год. 1848. код Башахида. 28. Воће критских усташа. 29. Критски усташи. 30. Двор кнеза Николе на Цетињу. 31. Манастир Војловица у Банату. 32. Девојка **Доброћанка**, слика Влаха Вуковца. 33. Српски дом у Далмацији. 34. Домаћа слава у Бачкој. 35. Стапарска ткаља. 36. Бој петлова, слика Паје Јовановића. 37. Манастир Острог у Црној Гори. 38. Манастир св. Василија у Црној Гори. 39. Сељачка кућа у Црној Гори. 40. Пастирче у Црној Гори.

Овако добро уређеном и богато илустрованом „ОРЛУ“ за год. 1898. **цена је само 50 новч.** за Аустро-Угарску. **1 динар** за краљевину Србију.

Наруџбине из унутрашњости Србије прима искључиво књижара

ВЕЛИМИРА ВАЛОЖИЋА у Београду.

За Босну и Херцеговину прима само књижара

ПАХЕРА и КИСИЋА у Мостару.

А из свију осталих крајева наших управљају се наруџбине на потписану издавачку књижару. Поручиоцима који узимају на више за готов новац рабатујемо на свака три календара један за труд, а поручиоцима у комисијон на свака четир по један за труд. Поједине комаде разашиљемо у крстоплету за **56** новчића комад.

Сваку наруџбину обављамо тачно и уредно.

У ВЕЛ. КИКИНДИ, на Крстов-дан 1897.

С поштовањем

УПРАВА СРПСКЕ КЊИЖАРЕ И ШТАМПАРИЈЕ

Јована Радака,

код светих апостола: „ЋИРИЛА и МЕТОДИЈА“

468 2—3 **у ВЕЛ. КИКИНДИ.**

ОГЛАСИ.

5832 / T. k. 97. szám

Árverési hirdetményi kivonat.

Az ujvidéki kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság közhirré teszi, hogy Árnyas Mihály ujvidéki lakós végrehajtatónak Balázs Mihály petrovaczi lakós végrehajtási szenvedő elleni 85 frt. töke követelés és jár. iranti végrehajtasi ügyében a petrovaczi 2703. sz. tjkvben A I. 1793/109 hr. 1308 ö. i. sz. ház és közös legelő jutalék az árverést 400 frt. azonnal megállapitott kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlan — az 1897. évi Oktober hó 16. napján d. u. 3 orakkor Petrovácz községházán megtartandó nyilvános árverésen a megállapitott kikiáltási azon alol is eladatni fog.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlan bocsázának 10% vagyis 40 frt. készpénzben, vagy az 1881. LX. tcz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számitott és az 1881. évi november hó 1-én 3383 sz. a. kelt igazságügyministeri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. tcz. 170 § a értelmében a bánatpénznek a biróságnál elöleges elhelyezéséről kiállitott szabalyszerü ellismervényt átszolgáltatni.

Kelt Ujvidéken a kir. törvenyszék mint tkvi hatóságnál 1897. évi Aug. hó 21-én.

Kühnel,
kir. trvszéki biró.

473 1—1

СПЕЦЕРАЈСКА РАДЊА

П. РОМАНОВИЋА

У НОВОМ САДУ

потребује једног вештог младог помоћника. 466 3—3

КОМЕ ТРЕБА

АМЕРИКАНСКЕ ЛОЗЕ

имадем ове врсте на продају и по овој цени:

Rupestris Monticola	1000	ком.	I. класе	14 ф.
Rupestris Monticola	1000	„	II. „	8 ф.
Rupestris Monticola	1000	„	III. „	5 ф.
Riparia portalis	1000	„	I. „	8 ф.
Riparia portalis	1000	„	II. „	6 ф.
Riparia portalis	1000	„	III. „	4 ф.

Дужина сечених ових лоза у снопљу је 50 центиметара.

Дебљина I. кл. у просеку 8—9 милиметра.

Дебљина II. кл. је у просеку 5—6 милиметр.

Дебљина III. кл. је у просеку 4—5 милимотр.

За квалитет обе врсте — Monticolae и Riparia portalis, — за добро узрелу лозу и свежину исте гарантујем поштованим муштеријама, и ко жели од горњих врста лоза у мене наручити, нека се обрати лично или поштом на мене.

У Иригу, октобра месеца 1897.

465 1—6 **Др. Сава Мирковић.**

---

150 ХЕКТОЛИТАРА НОВОГ ВИНА

(ШИЉЕРА и БЕЛА)

имам на продају. Вино је из моји каменички виногради и налази се у Каменици у мојој кући бр. 35.

467 3—3 **Павле Мачвански.**

ОТВАРАЊЕ АПОТЕКЕ

„КОД КРУНЕ“

У СТАРОМ ВРБАСУ.

Част ми је овим поштованој публици на знање ставити, да сам моју **сасвим новоуређену апотеку** »код круне« после обављеног званичног разгледања 25. прошлог месеца отворио.

Не жалећи трошкова снабдео сам моју апотеку са многима **ту- и иноземским лековитим шпециалитетима,** услед чега сам у стању поштовану публику **свагда** — уз потпуну дискрецију — савесно, брзо и уз јефтине цене послужити.

Поштанске наруџбине обављају се тачно и брзо.

При наруџбинама од 3 фор., бесплатно се пакује и поштом шиље.

Препоручујући се цењеној публици, јесам

У Ст. Врбасу 6. октобра 1897.

Са особитим поштовањем

Милета Лесковац.

474 1—1 власник апотеке „код круне.“

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

НЕСТОРА П. СИМОНОВИЋА

У ИРИГУ

треба три помоћника добре продавце. Ступити могу одма. 471 2—3

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

КОСТЕ МАТИЋА

У ИРИГУ

потребује два помоћника. 470 2—3

ГОЈЕЊЕ СВИЊА

ЖИРОМ

у каменичкој и лединачкој спајинској шуми, издаје се целокупно или делимице под закуп. За ближа извешћа ваља упитати у господарственој писарници. 464 3—3

Најбоље, најјефтиније

могу се купити

НАЈМОДЕРНИЈЕ

ХАЉИНЕ

ЗА ГОСПОДУ, ГОСПОЂЕ И ДЕЦУ

само код

ХАЈНРИХА МОГАНА

НОВИ САД

главна улица бр. 3. у Недељковићевој кући. 356 8—20

Главни и одговорни уредник др. Емил Гаврила.

Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.